

„КОМПАСЪТ“ – ГЕО МИЛЕВ, „СЕПТЕМВРИ“

Име на участниците: _____

ТВЪРДЕНИЕТО, КОЕТО ИЗМЕРВАМЕ

„Човешкият живот е по-важен от всяка кауза.“

Това не е въпрос с верен отговор. Това е твърдение, което трябва да огледате от четири страни, преди да решите какво мислите за него. Точно това прави и Гео Милев в края на поемата си – и стига до отговор, който не е нито лесен, нито удобен.

Правило: попълвате и четирите посоки. Групата няма право да пропусне посока, защото „не сме съгласни с нея“.

ИЗТОК – ЕНТУСИАЗЪМ

- Какво ви привлича в това твърдение? Кое в него е вярно и си струва да се защитава?

ЗАПАД – ТРЕВОГА

- Какво ви притеснява в него? Ако всички го приемат буквално, какво се губи? Помислете за хората, които са рискували живота си за нещо, и за това как звучи твърдението за тях.

СЕВЕР – НУЖДА ОТ ОЩЕ

- Какво трябва да знаете, за да решите наистина? Кой въпрос ви липсва? Кого бихте попитали?

ЮГ – ПРЕДЛОЖЕНИЕ

- Как това твърдение би изглеждало на практика – не като лозунг, а като поведение? Дайте една конкретна ситуация: в училище, в квартала, в държавата или онлайн. Какво точно прави човек, който вярва в него?

СЛЕД ЧЕТИРИТЕ ПОСОКИ – ЕДНО ОБЩО ИЗРЕЧЕНИЕ

- Групата формулира едно изречение, което избира и Изтока, и Запада. Не избирайте страна – намерете формулировката, която удържа и двете.

Говорител на групата: _____

„КРИВАТА НА ИЗКАЧВАНЕТО“ – ГЕО МИЛЕВ, „СЕПТЕМВРИ“ – ФИНАЛНАТА ЧАСТ

Име на участниците: _____

Миналия час показахте, че поемата се движи надолу: от нощта, през тръгването, до разгрома. Днес ще проверите нещо друго – че тя не свършва там.

КАКВО ПРАВИТЕ

Учителят е записал на гърската шест момента от финалната част на поемата, в реда, в който се появяват в текста. Вашата задача е да ги нанесете върху крива.

- Начертайте върху този лист хоризонтална линия – това е нулата. Над нея е човекът, надеждата, животът. Под нея е разрухата, смъртта, отчаянието.
- Нанесете шестте момента един след друг, отляво надясно, като точки над или под линията. Колкото по-тежък е моментът, толкова по-надолу. Колкото по-светъл – толкова по-нагоре.
- Свържете точките. Получавате кривата на финала.
- Оградете с кръгче ТОЧКАТА НА ОБРЪЩАНЕ – мястото, където кривата спира да пада и тръгва нагоре. Има само една такава точка. Групата трябва да се разбере коя е тя.

МЯСТО ЗА КРИВАТА

**ТРИТЕ ВЪПРОСА, НА КОИТО ОТГОВАРЯТЕ
СЛЕД КРИВАТА**

Литература

10 клас

1. Коя е точката на обръщане и защо избрахте точно нея?

**2. „Долу Бог!“ е най-ниската точка или вече е началото на изкачването?
Защитете отговора си.**

**3. Ако поемата свършваше при разгрома, какво щеше да казва тя за човека? А
сега, с този финал, какво казва?**

Говорител на групата: _____

РАБОТЕН ЛИСТ 3

ИНДИВИДУАЛНА ЗАДАЧА

Литература

10 клас

Клас: 10. ____

Име: _____

Дата: _____

ЧАСТ 1 – ПРОВЕРКА НА ЦЕЛТА НА УРОКА (3 МИНУТИ)

Отговаряй кратко. Всеки отговор стъпва на текста или на кривата, която току-що начерта.

1. Срещу какво точно въстава „Долу Боз!“ – срещу вярата на хората или срещу нещо друго? Отговори с едно изречение.

2. Посочи точката, в която поемата се обръща – спира да пада и тръгва нагоре. Опиши я с едно изречение и обясни по какво я разпозна.

3. Поемата защитава правото на бунт и същевременно оплаква мъртвите. Как двете стоят заедно, без да си противоречат? Едно изречение.

ЧАСТ 2 – „МИСЛЕХ... СЕГА МИСЛЯ...” (2 МИНУТИ)

Литература

10 клас

В началото на часа гласувахте кой от двата изрази е краят на поемата. Оттогава мина един час.

Довърши двете изречения. Второто трябва да е различно от първото – ако не е, значи нещо в часа е минало покрай теб и това също е честен отговор.

- В началото на часа мислех, че...

- Сега мисля, че...

Няма домашна работа. Оставете листа на бюрото на учителя на излизане.

КЛЮЧ ЗА УЧИТЕЛЯ

Отговорите по-долу са ориентир за насочващи въпроси, а не единствено верни решения.

0. ПОДГОТОВКА ПРЕДИ ЧАСА – двете неща, които се пишат на гъската

- **А. Двата израза.**

Преди звънеца изпишете в двата края на гъската, едри и без коментар: „ДОЛУ БОГ!“ и „ЧОВЕКЪТ Е ВСИЧКО“. Не ги свързвайте с нищо и не обяснявайте откъде са. Часът започва с гласуване кой от двата е краят на поемата.

- **Б. Шестте момента.**
- Изберете от финалната част на поемата шест момента и ги изпишете на гъската в реда, в който се появяват в текста – кратко, с по няколко думи. Изберете ги по функция, а не по номер на част, защото учебниците дават различни откъси:
 1. Разгромът – най-ниската точка, тежестта след поражението.
 2. Мъртвите – конкретните тела, имената, гробовете.
 3. Обвинението към небето – мястото, където страданието е поискано да бъде обяснено и обяснение не идва.
 4. „Долу Бог!“ – отхвърлянето.
 5. Обръщането към човека – мястото, където погледът слиза от небето върху хората.
 6. Финалът – пролетта, новото начало, „Човекът е всичко“.
- Ако учебникът не предлага някой от шестте, вземете най-близкото по функция. Важен е ходът на движението, не точното съответствие.

1. „КОМПАСЪТ“ – КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

Твърдението „Човешкият живот е по-важен от всяка кауза“ е нарочно неудобно. Не го смекчавайте и не подсказвайте отговор.

- Изток (ентусиазъм). Обичайно: никоя идея не струва повече от дете; гържавите се съдят по това как пазят хората си; загубеният живот не се връща.
- Запад (тревога). Тук класовете се затрудняват най-много и точно тук е ценността. Насочете с въпрос: „А хората, които са рискували живота си, за да имаме право да седим тук и да спорим – какво им казва това твърдение?“ Очаквани отговори: ако никой не поема риск, несправедливостта остава завинаги; твърдението може да се използва като извинение за бездействие.
- Север (нужда от още). Очаквано: чий живот – на бунтовника или на противника; има ли разлика между да рискуваш своя и да отнемеш чужд; кой решава коя кауза е достатъчно голяма.
- Юг (предложение). Настоявайте за конкретика. „Да сме толерантни“ не е предложение. „Когато в групата ни започнат да наричат някого с обидно име, спирам и питам как се казва“ – това е предложение.
- Общото изречение. Най-добрите групи стигат до нещо от рода на: „Каузата има смисъл до толкова, доколкото пази хора – в мига, в който започне да ги харчи, тя се е обърнала срещу себе си.“ Не изисквайте това; изисквайте изречение, което удържа и двете страни.

2. „КРИВАТА НА ИЗКАЧВАНЕТО“ – КАКВО ДА ОЧАКВАТЕ

Литература

10 клас

- Кривата почти винаги пада стръмно през първите три момента. Спорът е къде точно се обръща.
- Повечето групи посочват момент 5 – обръщането към човека. Приемете и момент 4, ако групата защити, че самото „Долу Бог!“ вече е изкачване: отказът да приемеш, че страданието е предопределено, е първата стъпка нагоре, а не най-ниската точка. Това е най-силният възможен отговор и заслужава да бъде изведен пред класа.
- Втори въпрос е сърцето на дейността. Ключовата разлика: „Долу Бог!“ не е насочено срещу вярата на страдащите хора, а срещу представата за небе, което гледа отгоре и не се намесва. Гео Милев не отнема утехата – той отказва оправданието.
- Трети въпрос: ако поемата свършваше при разгрома, тя щеше да казва, че човекът е жертва и толкова. С този финал казва, че човекът е и този, който остава, и този, който започва отново – без небе над себе си, само със себе си.

3. ПРОВЕРКА НА ЦЕЛТА – ОЧАКВАНИ ОТГОВОРИ

- Въпрос 1. Не срещу вярата на хората, а срещу небето като инстанция, която допуска страданието и го оправдава; срещу представата, че несправедливостта е предопределена и се търпи. Не приемайте „защото е бил атеист“ без опора в текста.
- Въпрос 2. Приема се всяка точка от 4 до 6, ако е обоснована. Разпознава се по смяната на посоката на погледа – от небето към земята и хората – и по смяната на тона: от обвинение към утвърждаване.
- Въпрос 3. Защото правото на бунт и ценността на живота не са противоположни, а взаимно зависими: бунтуваш се именно защото животът има стойност. Поемата оплаква мъртвите не за да отрече бунта, а за да не позволи те да бъдат забравени като число. Приема се и „защото и двете тръгват от едно – че човекът е всичко“.

4. „ИЗПРАТИ ГО НА НЯКОГО“ – ЗАТВАРЯНЕТО С ТЕЛЕФОНИТЕ

- Дейността отнема две минути и не изисква никаква подготовка. Учениците изваждат телефоните си и изпращат едно съобщение на реален човек извън класната стая.
- Задължителни са две неща: съобщението да е адресирано до конкретен човек, когото ученикът избира сам, и да съдържа неговото собствено изречение, а не цитат от поемата.
- Кажете предварително и трите резервни варианта, за да не се почувства неудобно никой: който няма телефон, пише изречението на листче и го дава на съученик; който предпочита, изпраща съобщението на себе си – в бележките, с днешната дата; който не иска да изпраща нищо, просто написва изречението и го задържа.
- Не проверявайте дали са изпратили и не искайте да ви показват екрана. Смисълът е в излизането на мисълта извън стаята, не в отчета.
- Ако до звънеца някой получи отговор и иска да го сподели – чуйте един. Това е най-силният възможен край на такъв час, но не го чакайте насила.

5. ЗАЩО ТОЗИ УРОК НЯМА ДОМАШНА РАБОТА

- Съзнателно решение. Предходните два часа започваха с домашна работа от предишния и това стана разпознаваем модел. Урок 19 („Градът чудовище и неговите невидими деца“) започва по друг начин и е добре да не носи опашка от този час.

6. АКО ВРЕМЕТО ИЗТИЧА

- Съкратете „Компасът“ до три посоки, но не махайте Запада – тревогата е мястото, където мисленето наистина се случва.
- Не съкращавайте втория въпрос след кривата. Той е урочната цел.
- Ако не остане време за телефоните, дайте изречението като устна покана на изхода: „Кажете го на някого днес.“ Работи почти толкова добре.